

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร*

FACTORS IMPINING UPON WAT MANAGEMENT IN ACCORDANCE
WITH THE BUDDHIST STANDARD IN BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION

จิรพัฒน์ แก้วจันทร์¹, กานดา ผรณเกียรติ², อธิพงษ์ เพชรสุทธิ³ และ ธนภฤติ โพธิ์เงิน⁴

Jirapat Kaewchan¹, Kanda Paranakinan², Athipong Phetsute³ and Thanakrit Phoengurn⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁴Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: beycwrrncanthsraengsi@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร และ 3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 210 รูป และพระสงฆ์ฆราวาสระดับเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 10 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ จะนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านภาวะผู้นำด้านองค์กรและด้านการสนับสนุนทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

* Received 20 August 2024; Revised 24 September 2024; Accepted 24 October 2024

2. ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่าง 0.522 ถึง 0.719

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริหารจัดการวัด, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

Abstract

The purposes of this research were to : 1) to study the factors affecting the management of the temple according to the standards of the National Buddhism Office; 2. study the management according to the standards of the National Buddhism Office. 3. Factors affecting the management of temples according to the standards of the National Buddhism Office in Bangkok. The samples used in this research were 210 monks in Bangkok and 10 abbots in the districts. The instruments used for data collection were questionnaires and interviews. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation Correlation analysis and multiple regression analysis. Qualitative data wear gathered from interviews. It is analyzed by content analysis.

It was found from the study that:

1. Overall factors management of the temple according to the standards Corporate leadership and social support were at a moderate level.

2. Overall management in accordance with the standards of Bangkok Metropolitan Administration was also at a moderate level.

3. The coefficient analysis between leadership factors, organizational factors, and social support factors found that the relationship was between 0.522 and 0.719.

Keywords: Factors, Wat Management, Buddhist Standard

บทนำ

วัดถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญในการประสานงานจากหน่วยงานในสังคม เช่น สถาบัน การปกครอง สถาบันทางสังคม และเพราะว่าวัดเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัยของพระภิกษุ เพื่อเป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาของพระภิกษุ สามเณร เมื่อศึกษาในทางสังคมจากอดีตที่ผ่านมา จะพบว่า วัดในพระพุทธศาสนาได้มีบทบาท สำคัญต่อวิถีชีวิตของสังคมไทยเป็นอย่างมากจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการวัด เพราะ บทบาทที่สำคัญของวัด ได้แก่ วัดจัดเป็นสถานที่ซึ่งชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์ และ รับการฝึกอบรม ทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการตามที่มีการสอน วัดเป็นสถานที่ที่พ่อแม่ ตลอดจนคนแก่เฒ่าและสตรีมารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรมเทศนา วัดเป็นสถานพยาบาล จัดเป็นที่ใช้รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิความรู้ของคนในสมัยก่อนโดยวัดเป็นแหล่งตำรายา และ ตำราแพทย์และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยทั่วไป วัดเป็นสถาน สงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพและศึกษาเล่าเรียน เมื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคน เดินทางวัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจโดยที่ทางวัดได้จัด สถานที่ในบริเวณให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดร่มรื่น น่าทัศนา วัดเป็นสถานที่รื่นเริงที่จัดงาน เทศกาลและมหรสพสำหรับชาวบ้าน เช่น งานก่อเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ และงานประจำปีของวัดใกล้บ้าน เป็นต้น วัดเป็นบ่อเกิดและศูนย์กลางของศิลปกรรมหลายแขนงเช่นจิตรกรรม ประติมากรรม รวมทั้งสถาปัตยกรรมและวรรณกรรมวัดเป็นที่ไกลเกลี่ยข้อพิพาทเป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตทางครอบครัว และความทุกข์ของชาวบ้านที่เกิดเดือดร้อนขึ้นที่มีปัญหาทั้งส่วนตัวและส่วนรวม วัดเป็นสถานที่สำหรับชาวบ้านรอบวัดได้มาทำบุญและบำเพ็ญกุศลตลอดจนประกอบพิธีกรรมทางศาสนา วัดเป็นคลังหรือวัสดุหลากหลาย ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือขอยืมจากวัดไปใช้เมื่อคราวมีงาน วัดเป็นศูนย์กลางบริหารหรือการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ที่กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านจะใช้เรียกลูกบ้านมาประชุมกันเพื่อบอกแจ้งกิจกรรม และวัดจะต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้ก้าวทันการพัฒนาตามยุคตามสมัย เพราะวัดได้ชื่อว่าเป็นสถาบันหรือสถานที่ทางสาธารณะเมื่อให้ประชาชนหรือพระสงฆ์ ได้มีความสุขอันจะเกิดจากสถาบันวัด ไม่ว่าจะเป็นไปในทางกายหรือทางใจซึ่งเป็นที่คาดหวังของทุกฝ่าย (บุญมา คุณสมปโนน, 2548: 62)

มาตรฐานการบริหารจัดการวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งคำว่า มาตรฐานนั้น เป็นคำสากลที่มีผลทางการปฏิบัติที่มีแบบแผน เป็นตัวกำหนดการพัฒนาหรือ ผลสำเร็จของเกณฑ์ที่เป็นที่น่าพอใจ และเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม ซึ่งสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาตินี้ เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลกิจการทาง พระพุทธศาสนาทั้งหมด และได้พัฒนาปรับปรุง แก้ไข สร้างมาตรฐานที่เป็นสากลว่าด้วยเรื่อง การพัฒนาสถาบันพระพุทธศาสนา ซึ่งรวมไปถึงมาตรฐานการบริหารจัดการวัดทั้ง 6 ด้าน คือ 1. ด้านสาธารณูปการ 2. ด้านการปกครอง 3. ด้านการศาสนศึกษา 4. ด้านการศึกษา สงเคราะห์ 5. ด้านการเผยแผ่ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ซึ่งกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทาง หรือเป็นเกณฑ์ให้วัดในพระพุทธศาสนาได้มีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังมีปัจจัย ด้านการแข่งขันกันพัฒนาวัดเมื่อให้ได้มาซึ่งชื่อเสียงของวัด ได้แก่ การนับตามอายุของวัดที่ ก่อตั้งมานานและมีปูชนียวัตถุที่เก่าแก่และสำคัญ การมุ่งพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์ของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติเมื่อให้ได้ไปประกาศนียบัตรเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง เมื่อที่จะผลักดันให้ วัดเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างกลมกลืนทันยุค ทันสมัย เพื่อสร้างความสุขของพุทธศาสนิกชนทุก คนที่มีส่วนในการร่วมกันเป็นเจ้าของวัด ใช้สอยผลประโยชน์หรือคุณค่าที่เกิดจากวัดร่วมกัน (สำนักงานพระพุทธ ศาสนา, 2554: 64)

พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านปัญญาเป็นแบบอย่างที่ดี ในการสร้างศรัทธาของสาธุชนทั่วไปซึ่งในอดีตที่ผ่านมาพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทและมีความ สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของพุทธบริษัททุกระดับ ดังนั้นภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในทุกๆระดับจึง มีความสำคัญต่อการพัฒนากิจการงานคณะสงฆ์พัฒนาคนพัฒนาประเทศและจะต้องมี คุณลักษณะคือผู้นำต้องมีคุณสมบัติเช่นมีสติปัญญาความดีงามความรู้ความดีงามและ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม และลักษณะผู้นำที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ มองกว้าง คิดไกลและใฝ่สูง ตลอดจนต้องมีประสิทธิภาพตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคม (กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2548: 6)

ซึ่งจากการศึกษาของสำนักงานพระพุทธศาสนากรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหาร จัดการวัดมักมาจากการมีผู้นำที่ดี ชุมชนที่วัดตั้งอยู่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาแบบพึ่งพาอาศัยกัน และพฤติกรรมของพุทธศาสนิกชนที่เป็นไปในเชิงบวกต่อพระพุทธศาสนา ทำให้การจัดการ

บริหารภายในวัดของแต่ละวัด เป็นระบบและมีสัดส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เจ้าอาวาส คณะกรรมการของวัด และผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัด (สำนักงานพระพุทธศาสนากรุงเทพมหานคร, 2554: 38) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนั้นจึงเป็นสาเหตุที่สำคัญในการที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเมื่อให้ได้ความรู้ และเกิดแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมให้วัดต่างๆในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาได้ดียิ่ง ขึ้นไปอีกต่อไปสิ่งที่จะมาช่วยวัดและผลักดันวัดให้มีมาตรฐานการพัฒนาให้เป็นไปตามเกณฑ์ ที่ทางสังคมคาดหวังได้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554: 21)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระภิกษุและและเป็นผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว จึงต้องการที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดความรู้ และแนวทางในการที่จะนำมาสนับสนุนปรับปรุงการบริหารจัดการวัดในกรุงเทพมหานครสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยด้านองค์กรมีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 454 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) แสดงดัง ตารางที่ 3.1

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือยอมให้มี ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ เพื่อการศึกษาสภาพทั่วไปของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานครประกอบด้วยพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 10 รูปที่กำหนด ตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบง่าย โดยการจับฉลากตัวแทนจากทั้ง 50 เขต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานครได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานครโดยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In -dept Interview Guideline)

การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษาทางโลก ระดับการศึกษาทางปริยธรรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยใช้มาตรวัดที่เรียกว่า Likert Scale มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยใช้มาตรวัดที่เรียกว่า Likert Scale มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารจัดการวัด ตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดให้เขียนตอบ

3. ดำเนินการตรวจสอบปรับปรุงวรรคตอนการสะกด การจัดวางข้อความและรูปเล่ม พิสูจน์อักษรของเครื่องมือให้สมบูรณ์นำเครื่องมือที่สร้างไว้เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำ

4. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยและ การใช้สถิติ จำนวน 5 ท่าน

เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยง ตรงของเครื่องมือทางด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงทางด้านโครงสร้าง (Construct Validity) ซึ่งตรวจสอบโดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ (Face Validity) ความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (Criterion Related Validity) และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงครายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามเท่ากับ 1.00

5. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำเสนอสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับเจ้าอาวาสซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวน 30 รูป ได้แก่ เจ้าอาวาสที่อยู่ในปกครองของจังหวัดปทุมธานี เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .932

6. ดำเนินการปรับปรุงเครื่องมือครั้งที่ 2 โดยปรับปรุงแก้ไขจากผลที่วิเคราะห์ได้จากการทดลองใช้ (Try Out)

7. สร้างเครื่องมือฉบับสมบูรณ์และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็น และจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคืน ด้วยตนเองการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมเอกสารผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือบทความ งานวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตาม มาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างเครื่องมือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือจากจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อ แจ้าง ต่อเจ้าอาวาสวัดสำหรับขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างภายในวัด และขอสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานีพร้อมทั้งแบบสอบถาม ไปแจกให้ กับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมเก็บข้อมูล
4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างกลับคืน ด้วยตนเอง จำนวน 210 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์
5. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปและการสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
6. รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำมาประมวลผลตามวิธีการทางสถิติ และ รวบรวมคำให้สัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลหาประเด็นความสอดคล้องการ บริหารจัดการและดำเนินการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระ พุทธ ศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้สถิติพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานคือการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แปลความหมายเฉลี่ย

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แปลความหมายเฉลี่ย

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 6 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยการวิเคราะห์เชิงอุปนัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม

ตารางที่ 1 แสดงผลรวมค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านภาวะผู้นำ องค์กร และด้านการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม

ปัจจัยในภาพรวม	ระดับปัจจัย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ	3.54	0.75	มาก	1
2. ปัจจัยด้านองค์กร	3.03	0.84	ปานกลาง	2
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม	3.02	0.65	ปานกลาง	3
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.20	0.64	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมโดยภาพรวม อยู่ในระดับปาน

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงาน

พระพุทธศาสนา แห่งชาติ

ตารางที่ 2 แสดงผลรวมรายด้านของค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

การบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติ	ระดับการบริหารจัดการวัด			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.ด้านสาธารณูปการ	3.55	0.78	มาก	1
2.ด้านการปกครอง	3.20	0.79	ปานกลาง	5
3.ด้านการศาสนศึกษา	3.48	0.80	ปานกลาง	3
4.ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.22	0.71	ปานกลาง	4
5.ด้านการเผยแผ่	3.49	0.78	ปานกลาง	2
6.ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.19	0.72	ปานกลาง	6
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.35	0.61	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการระดับการบริหารจัดการวัด ตามมาตรฐานของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานการบริหารจัดการวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ความสำเร็จต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้า (Enter Selection) ได้ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังตารางที่ 3 ถึงตารางที่ 5

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1) ปัจจัยด้านองค์กร (X_2) และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (X_3)

	X_1	X_2	X_3
X_1	1.000		
X_2	0.719**	1.000	
X_3	0.522**	0.562**	1.000

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1) ปัจจัยด้านองค์กร (X_2) และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (X_3) พบว่า ตัวแปรทั้งหมด มีความสัมพันธ์ระหว่าง 0.522 ถึง 0.719

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์ Collinearity Statistics เพื่อหา Variance Inflation Factor และ Tolerance

ตัวแปรอิสระ	VIF	Tolerance
X_1	1.68	.748
X_2	2.50	.864
X_3	3.25	.827

จากตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ Variance Inflation Factor ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระไม่สร้างปัญหาเมื่อนำสมการพยากรณ์ไปใช้ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ซึ่งปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (X_3) มีค่า VIF สูงที่สุด เท่ากับ 3.25 รองลงมาคือปัจจัยด้านองค์กร (X_2) VIF เท่ากับ 2.50 และ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1) VIF เท่ากับ 1.68 ส่วน ค่า Tolerance มีค่าระหว่าง .748 - .864

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายระดับการบริหารจัดการวัดตาม มาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(ค่าคงที่)	0.913				
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1)	0.656	0.431	0.637	6.471*	.000
ปัจจัยด้านองค์กร (X_2)	0.351	0.229	0.297	4.361*	.000
ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (X_3)	0.648	0.559	0.620	6.228*	.000
R = .782					
R ² = .775					
Adjusted R ² = .768					
F = 104.561*					
Sig. F = .000					

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสู่สมการ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1) ได้เข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 1 ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (X_3) เข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 2 และ ปัจจัยด้านองค์กร (X_2) เข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถทำนายระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายระดับ

การบริหารจัดการวัด ตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกันได้ ร้อยละ 76.80 และมีค่า F เท่ากับ 104.561

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงาน

พระพุทธศาสนา แห่งชาติ

แนวทางในการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐาน ของสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาตินั้น ภาพโดยรวม การพัฒนาทุกด้านล้วนมีความสำคัญและมีอัตลักษณ์เฉพาะตนซึ่ง ควรพิจารณาดังนี้ ด้านสาธารณูปการ ถึงแนวทางการพัฒนาด้านนี้จะมีความง่ายกว่าด้านอื่นแต่ ควรต้องมีการประเมินถึงความจำเป็นเพื่อขจัดความฟุ่มเฟือย ด้านการปกครอง จะสังเกตถึงความน่าเคารพหน้าศรัทธาและน่าเลื่อมใสของพระภิกษุสงฆ์ในวัด ตามแนวทางนี้เป็นผลมาจาก ความใส่ใจเข้มงวดบรมดูแลสั่งสอนของเจ้าอาวาสนั่นเอง ด้านการศึกษา เป็นแนวทางที่ เน้นการเรียนรู้อย่างถูกต้องย่อมปฏิบัติได้ถูกต้องของชาวพุทธทั้งหมด ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นแนวทางเพื่อสร้างบุคลากรที่ดีในอนาคต ด้านการเผยแผ่ จัดเป็นแนวทางที่มีความยากและ สลับซับซ้อนมาก และต้องมุ่งสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ และด้านสาธารณสงเคราะห์ จัดเป็น แนวทางการพัฒนาที่แสดงถึงความสูงส่งและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งการที่จะผลักดันให้เกิดการ พัฒนาร่วมให้ดำเนินไปพร้อมกันอย่างเหมาะสม จะต้องทำความเข้าใจถึงแนวร่วมที่จำเป็นของ แนวสนับสนุนที่หลากหลาย การสานสัมพันธ์อย่างชาญฉลาด การรู้จักแยกแยะบริหารจัดการ บุคลากรให้ถูกกับงาน เรียงลำดับความสำคัญของจุดที่จะต้องพัฒนาเร่งด่วน หรือตัดส่วนที่ไม่ จำเป็นออกไป

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จากการศึกษาพบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเจ้าอาวาสมีความตั้งใจที่จะทำงานพัฒนาวัดให้สำเร็จ และเป็นที่ยอมรับ ของสังคมและหมู่คณะ อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้นำได้ใช้หลักธรรมมาใช้โดยความเป็นรู้จัก เหตุผลและผลของการทำหน้าที่ในฐานะผู้นำ รู้จักตนและกำลังของตนและกาลเทศะมีความ ละอายไม่ทอดธุระและนุ่งนอนใจต่อหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พระภิกษุฐาน จินตนา (2554) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของเจ้าอาวาส และผู้นำชุมชนต่อการบริหารจัดการ

บริหารจัดการวัด เป็นศูนย์กลางชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดหน้าพระธาตุและชุมชนวัดกลาง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของเจ้าอาวาสวัดกลาง อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้การทำหน้าที่โดยการเน้นแยกแยะในส่วนที่ควรเจาะจง โดยเฉพาะในแนวทางของระเบียบการปกครองซึ่งอาศัยกฎหมายของมหาเถรสมาคมเพื่อให้เกิดความรัดกุม และเอาใจใส่ของพระสังฆาธิการ ทั้งก่อให้เกิดความมั่นใจต่อผลของการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีผลรับรองอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระวิริตีสานันท์ (2556) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการวัดหนองพลวง ตำบลลำตวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พบว่า เจ้าอาวาสพระสังฆาธิการมีความเชื่อมั่นต่อระเบียบและกฎหมายของมหาเถรสมาคม ในการที่จะนำมาใช้บังคับต่อปัญหาด้านการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความสงบเรียบร้อย อยู่ในเกณฑ์ที่มาก เพราะกฎหมายมหาเถรสมาคมจัดเป็นแบบรับประกันความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าได้อย่างดีและเป็นที่ยอมรับไม่ต่างจากกฎหมายฉบับอื่นในสังคมไทย

1.2 ปัจจัยด้านองค์กร จากการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพของบุคลากรยังมีความไม่พร้อมและขาดความกระตือรือร้น ขาดระเบียบวินัย ทั้งยังขาดความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากองค์กรวัดไม่ใช่องค์กรเอกชนที่มีการคัดสรรคุณภาพอย่างตรงไปตรงมา สืบเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อมในแนววิถีของวัดที่เป็นสถานที่เงียบสงบ ไม่มีวิถีที่สื่อถึงความกระตือรือร้น จึงเป็นเหตุทำให้สภาพการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปในลักษณะเฉื่อยชา ซึ่งสอดคล้องกับ บัญยงค์ บรรพบุรุษ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทองจากการวิจัยพบว่า (1) การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาจังหวัดอ่างทองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก (2) ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านการปกครอง พระสงฆ์ย่อหย่อนต่อการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ด้านการศึกษา ขาดบุคลากรทางภาษาบาลีในระดับสูง ครูประจำและครูเฉพาะทางงบประมาณ พระสงฆ์ไม่ชำนาญการสอน ไม่ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ด้านศึกษาสงเคราะห์ ขาดประมาณ ขาดความพร้อมบริหาร สถานที่อุปกรณ์ ด้านเผยแผ่ พระสงฆ์ที่มีความสามารถเผยแผ่ มีน้อย งบประมาณน้อย ประชาชนไม่มีเวลาฟังเผยแผ่พระธรรมเทศนา ด้านสาธารณูปการ พระสงฆ์ ไม่ชำนาญในการก่อสร้างซ่อมแซมที่ได้รับมอบหมาย งบประมาณ

น้อย ขาดการวางแผนงานที่ดี ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ขาดงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ และขาดความสามารถ

1.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ชุมชนให้การสนับสนุนวัดด้าน กำลังคนอยู่ในระดับปานกลาง สืบเนื่องมาจากที่สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน ที่เป็นตัวบังคับให้ประชาชนในเขตชุมชนต้องทำงานเพื่อดำรงชีพจึงทำให้ไม่มีความสะดวกพอที่จะเข้ามาช่วยงานร่วมพัฒนาวัด ถึงจะมีบ้างก็เป็นไปในเชิงธุรกิจมีค่าจ้างตอบแทน ซึ่งไม่สอดคล้องคล้อยกับ พระมหาเสกสรวรค์ แก้วทรัพย์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการวัดในอำเภอดงพญา จังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัด ในเขตชุมชนของตนเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเคยชินและมีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นก่อนอันเนื่องมาจากตัวอย่างที่เห็นเป็นประจำ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีแรงสนับสนุนที่ไม่สามารถจับต้องได้ซึ่งหมายถึงแรงสนับสนุนทางใจ ความศรัทธา ค่านิยมที่ดีงาม ในขณะที่พระสงฆ์ผู้นำพัฒนาจะมองข้ามไม่ได้ เพราะหากขาดการพิจารณาในข้อนี้แล้ว และมองเห็นแต่ประโยชน์และความคิดเห็นส่วนตัว ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงขึ้นได้

2. การบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานการพัฒนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2.1 ด้านสาธารณูปการ พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานการพัฒนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร ด้านการสาธารณูปการโดยรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์ภายในวัด ความร่มรื่น ให้เป็นระเบียบ ทั้งการจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก สืบเนื่องมาจากสภาพทางกายภาพและพื้นที่ของจังหวัดกรุงเทพมหานครตั้งอยู่ใกล้เมืองหลวงและมีแนวโน้มถึงการผลักดันสภาพวัด ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยรวมของพื้นที่ ความสะดวกและใส่ใจต่อการที่จะร่วมพัฒนาเปลี่ยนแปลงวัด ด้านสาธารณูปการ จึงมีความกดดันและต้องให้ความสำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัด ให้เป็นศูนย์กลางชุมชน โดยกล่าวว่า การพัฒนาภูมิทัศน์ภายในวัดของวัดมีความเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปอย่างไม่มี ความรีบร้อน ซึ่งเป็นไปตามวิถีดั้งเดิม เพราะตามสภาพสิ่งแวดล้อมของแต่ละถิ่นพื้นที่มีความ เกี่ยวเนื่องด้วยค่านิยม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันประชาชน จึงมีแนวความคิดและความเชื่อ เป็นไปในแบบเฉพาะของตนเอง อีกทั้งความเจริญทางด้านวัตถุที่มองเห็นได้ด้วยสายตา ไม่ใช่ตัว

รับรอง และเป็นที่ยืนยันได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นมากมายนั้นจะทำให้เกิดมีความสุขมากกว่าความสุขด้านจิตใจได้เสมอไป

2.2 ด้านการปกครอง พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร ด้านการปกครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดทำระเบียบปฏิบัติกิจวัตรสำหรับพระภิกษุสามเณร อยู่ในระดับมาก สืบเนื่องมาจากที่เจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์มีนโยบายการปกครองที่เข้มงวดและรัดกุมถึงขนาดจัดให้มีนโยบายตรวจปัสสาวะพระภิกษุ-สามเณร เพื่อหาสารเสพติดในกรุงเทพมหานครทุกวัด ซึ่งสอดคล้องกับ วลลภ เดชไผ่ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการวัดให้เป็นเขตปลอดอบายมุขด้วยหลักพุทธธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางเกร็งจังหวัดนนทบุรี โดยกล่าวว่า เจ้าอาวาสที่มีความใส่ใจอย่างเข้มงวดกวดขันพระสงฆ์ในวัดก็จะยิ่งทำให้การประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งผู้ใดปกครองก็ยังเกิดความประพฤติดีมีการไม่หลงไปหมกมุ่นต่ออบายมุขมีการไม่เสพยาเสพติดเป็นต้น เป็นที่มาของความน่าเคารพกราบไหว้ของประชาชนชาวพุทธ เพราะว่าถ้าหากเจ้าอาวาสมีความใส่ใจในสมาชิกในวัดของตนเองแล้ว จึงเป็นไปได้ว่าพระสงฆ์-สามเณรจะมีความตระหนักรู้เกรงเข้าใจถึงข้อกำหนดและบทลงโทษที่ตนจะได้รับ หากมีความประพฤตินอกกลุ่มนอกทาง จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้วัดเกิดความเป็นระเบียบทั้งกายภาพและคุณค่าทางจิตใจอันจะนำไปสู่ความดีงามของหมู่คณะในที่สุด

2.3 ด้านการศาสนศึกษา พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร ด้านการศาสนศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมในวัดอยู่ในระดับมากสืบเนื่องด้วยระบบการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีความเข้มแข็งและเป็นชั้นนำในเรื่องการศึกษาทางปริยัติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ถือว่าเป็นศูนย์รวมของการศึกษาทั้งจังหวัดโดยมีโรงเรียนทางพระปริยัติที่มีชื่อคือโรงเรียนสหศึกษาบาลี ซึ่งมีการเปิดสอนตั้งแต่ชั้นประโยค 1-2 จนถึงประโยค 9 ซึ่งสอดคล้องกับพระมหากิตติทัศน์ นามนทร์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยกล่าวว่า การเรียนรู้ข้อธรรมทางพระพุทธศาสนาของชาวพุทธโดยเฉพาะพระภิกษุ-สามเณร ซึ่งเป็นตัวหลัก เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ จะต้องมีการศึกษาทางธรรมที่เรียกว่าพระปริยัติธรรมให้เข้าใจถึงแก่นของความจริงที่

พระพุทธรูปเจ้าทรงสั่งสอนกำหนดไว้ให้ดี เพราะถ้าเรียนรู้ไม่จริงไม่ชัดเจน ก็จะนำพาประชาชนไปสู่ทางที่ผิดและหลงมกมายได้ ดังที่ชาวพุทธได้ประสบพบเห็นข่าวในสื่อเกี่ยวกับความประพฤติที่ไม่ถูกต้องของพระภิกษุสงฆ์-สามเณร จนเป็นเหตุสร้างความเสื่อมเสียมาสู่พระพุทธศาสนาอยู่เนื่องๆโดยทางสื่อมวลชนและยังที่ไม่ปรากฏเป็นข่าวอีกสักเท่าใดที่สังคมไม่ได้รับรู้ ทั้งนี้ถ้าหากมีการจัดการศึกษาให้ความรู้กับพระสงฆ์อย่างทั่วถึงและเข้มงวด ใส่ใจกลั่นกรองคุณภาพความรู้ของพระสงฆ์ และชาวพุทธทุกหมู่เหล่าแล้ว จึงมั่นใจได้ว่า ความถูกต้อง ความดีงาม จะมีให้เห็นในวิถีของชาวพุทธอันเป็นไปดังหวังได้

2.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ศีลธรรมในวัดอยู่ในระดับมาก สืบเนื่องมาจากการสร้างวัฒนธรรมการเกื้อกูล และการสร้างคุณค่าให้กับวัดและโรงเรียนซึ่งเป็นมาแต่โบราณที่มักกล่าวถึงคำว่า บวร หรือย่อมาจาก บ้าน วัด และโรงเรียน สามเสาหลักที่คอยค้ำจุนกันอยู่อย่างแยกกันไม่ออก บ้าน หมายถึง ประชาชนหรือเยาวชน วัด หมายถึง องค์กรที่คอยสอนสั่งเนื้อแท้ความรู้และคุณธรรมที่กล่าวถึงความกรุณาและเสียสละ ส่วนโรงเรียน หมายถึง องค์กรที่คอยสั่งสอนหล่อหลอมคุณค่าให้เกิดมีต่อพลเมืองซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสมพร มีชัย(2554)ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในกรุงเทพมหานครโดยกล่าวว่าพระสังฆาธิการ ต้องสนับสนุนบุคลากรด้านการเผยแผ่ให้แก่องค์กรการศึกษาเพื่อจะช่วยเหลือสอนให้เยาวชนในวันนี้ให้กลายเป็นพุทธศาสนิกชนที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ในวันข้างหน้าอย่างเล็งเห็นความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ เพราะวัดถือว่าเป็นองค์กรทางสังคมที่เป็นไปเพื่อสาธารณะชนหากวัดไม่ทำหน้าที่ในด้านนี้แล้ว ก็จะทำให้เกิดความบกพร่องขึ้นทั้งในส่วนหน้าที่และยังเป็นการละเลยต่อการทำให้เสียโอกาสต่อการสนับสนุนการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับพลเมืองในส่วนของกลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้วัดหรือที่วัดมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลอยู่

2.5 ด้านการเผยแผ่ พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร ด้านการเผยแผ่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทางวัดมีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา อยู่ในระดับมาก สืบเนื่องมาจากจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดนำร่องในแนววิถีพุทธอยู่แล้ว กิจกรรมแนวพุทธโดยเฉพาะการจัดนิทรรศการที่จัดขึ้นโดยแทรกแนวคำสอนโดยมีเนื้อหาเสนอในเชิงประสานสัมพันธ์อย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับ

พระสุวัฒน์ สุวพัฒน์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสต่อการพัฒนาวัดเป็น ศูนย์กลางชุมชนในอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับบทบาทของเจ้าอาวาสต่อการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ในเขตอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการร่วมสนับสนุนด้านสาธารณสงเคราะห์ เช่น ให้ใช้สถานที่วัดจัดกิจกรรม จัดตั้งมูลนิธิ กองทุนเพื่อการกุศล เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งยังส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง สืบเนื่องมาจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ตามสภาพอยู่แล้วจึงไม่มีภัยทางธรรมชาติที่ร้ายแรงแต่อย่างใด จะมีก็เพียงแต่อุทกภัยที่เกิดขึ้นในรอบหลายสิบปี ถึงกระนั้นหากมีเหตุการณ์ดังนี้ ทางคณะสงฆ์จะได้รับข่าวแจ้งจากสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอย่างรวดเร็ว และยังมีปัญหาที่ดินที่ใช้ประกอบอาชีพที่วัดไม่ได้ใช้ประโยชน์ บางวัดยังได้เสียสละบริจาคให้เป็นสมบัติของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระวิรุติ สำนันท์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดหนองพลวงตำบลลำดวนอำเภอกระสังจังหวัดบุรีรัมย์ จากการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานกิจการของวัดหนองพลวงตำบลลำดวนอำเภอกระสังจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการปกครองพบว่า มีการดำเนินงาน การบริหารการปกครองโดยยึดตามหลักของพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคม โดยเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือร่วมปรึกษาหารือในการพัฒนาวัดร่วมกัน ด้านการ ศาสนศึกษา พบว่าได้ดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนดใช้ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ได้มีการดำเนินการจัดการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ศูนย์การเรียนรู้ คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม พบว่ามีการดำเนินการเผยแผ่ศาสนาธรรมด้วยวิธีการแสดงธรรมเทศนาปาฐกถาธรรมในโอกาสต่างๆทั้งภายในวัดและภายนอกวัด ทั้งยังมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านสาธารณูปการพบว่า มีการดำเนินการก่อสร้างถาวรวัตถุในวัดตามช่วงโอกาสและทุนสนับสนุน จากแหล่งต่างๆ และด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ได้อำนวยความ

สะดวกแก่ประชาชนในการใช้วัดเป็นสถานเมื่อจัดเป็นที่บำเพ็ญกุศล หรือทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและรณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิกอบายมุข และสิ่งเสพติด

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการบริหารจัดการวัดในกรุงเทพมหานครตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานครร่วมกันได้ 76.80 ทั้งนี้เนื่องจากความสำคัญทางด้านผู้นำในการการพัฒนาเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งจะขาดเสียมิได้เลย เพราะผู้นำเปรียบเสมือนเป็นหัวใจหลักในการผลักดัน หรือเป็นศูนย์รวมของการขับเคลื่อนในองค์กรพัฒนาวัดเดินไปข้างหน้า ทั้งยังต้องคอยประสานความประสงค์จะช่วยเหลือจากองค์กรทางสังคมอันหลากหลาย ซึ่งประสงค์และตั้งใจส่งเสริมที่จะช่วยผลักดันการพัฒนาวัดให้มีความสำเร็จบรรลุเป้าหมายอันพึงประสงค์ร่วมกัน ซึ่งปัจจัยด้านภาวะผู้นำสอดคล้องกับพระณัฐธิน จินตนา (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของเจ้าอาวาสและของผู้นำชุมชนต่อการบริหารจัดการวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน” : กรณีศึกษาชุมชนวัดหน้าพระธาตุและชุมชนวัดกลาง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่าผู้นำเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สุดในการพัฒนาองค์กรวัด เพราะเมื่อสังเกตในเวลาที่ผ่านมาผู้นำวัดการพัฒนาและความเชื่อมั่นประสิทธิภาพ และข้อแตกต่างทางด้านการบริหารบุคลากรผู้ร่วมพัฒนาวัด รวมทั้งการประสานประโยชน์ด้านองค์กรที่คอยสนับสนุนองค์กรวัดก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งนั่นเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างด้านไหวพริบและประสิทธิภาพพิเศษของผู้นำ ที่สมควรที่จะต้องมีเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าผู้นำได้รับหน้าที่ และทำหน้าที่ได้ดี ทั้งยังมีประสิทธิภาพแล้ว ทุกอย่างที่เป็นตัวขับเคลื่อนและเป็นตัวประกอบของหมู่คณะ ย่อมจะต้องเกิดมีการเคลื่อนไหวและผลักดันไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผลที่จะเป็นไปได้ ส่วนปัจจัยด้านองค์กร ซึ่งเป็นเสมือนต้นทุนการขับเคลื่อนคอยสนับสนุนให้องค์กรผู้ร่วมพัฒนาวัดโดยรวม ให้เป็นไปในสภาพที่พร้อมและสมบูรณ์เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังทั้งด้านกายภาพและกำลังใจ แต่ทั้งนี้ คุณสมบัติของสมาชิกผู้ร่วมพัฒนาวัดจะต้องมีการวางแผนทัศนคติ ให้มีแนวโน้มด้านการมีส่วนร่วมอย่างตรงไปตรงมาและรู้จักเรียนรู้จากผู้อื่น

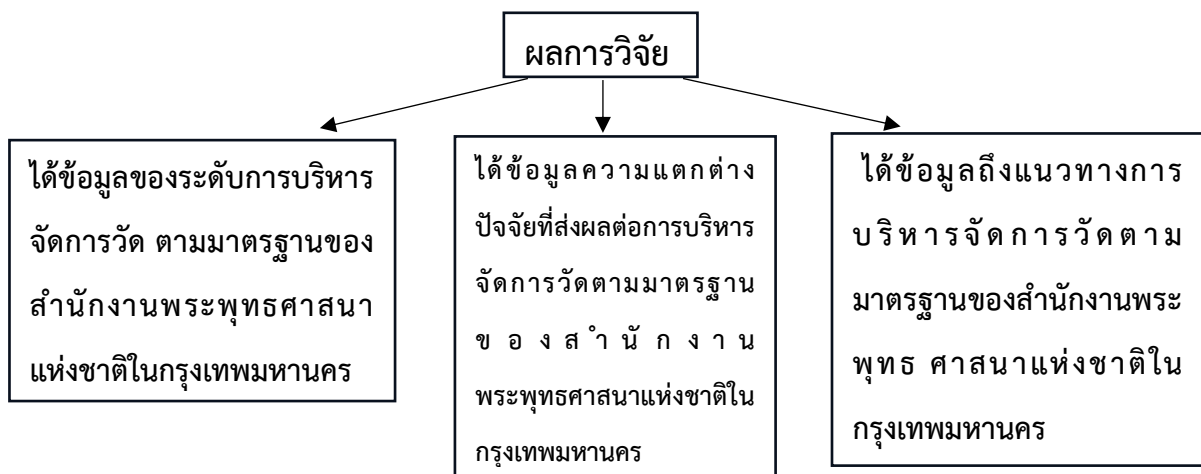
4. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กรและด้านการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีนัยยะเป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมต่างๆในสังคมหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งในการมีกิจกรรมนั้นจึง

ต้องมีการจัดสรรปันส่วนงานและหน้าที่ให้เป็นระบบอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้การทำการกิจการใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างสูงสุด เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ ผู้พาปฏิบัติ ผู้พาคิด เพื่อให้เกิดหลักประกันร่วมกัน เพื่อให้เกิดแนวทางเดินไปสู่การพัฒนาร่วมกัน ซึ่งในความเป็นผู้นำนั้นจะต้องมีคุณสมบัติภาวะความเป็นผู้นำที่สำคัญ ได้แก่ ความมุ่งมั่น ความเชื่อมั่นในตนเอง มีคุณธรรมและซื่อสัตย์ มีความฉลาดและรอบรู้งาน อันจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า องค์กรที่จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือผู้บริหารขององค์กร และองค์กรที่มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดีย่อมสามารถบริหารจัดการและสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรได้อย่างงดงาม ขณะที่องค์กรที่มีผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการบริหารงานในองค์กรนั้น ย่อมจะทำให้องค์กรล้มเหลวได้ ดังนั้นในการบริหารการจัดการองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน หรือแม้แต่องค์กรภาคชุมชน ผู้บริหารองค์กรที่มีภาวะผู้นำที่ดีคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยที่ผู้นำสมัยใหม่จะต้องมีความคิดกว้างไกล ประเมินสถานการณ์โลกในบริบทรอบข้างอย่างเกาะติดสถานการณ์ เพราะในสภาพการพัฒนาของโลกสมัยใหม่ หลากหลายไปด้วยเทคโนโลยี เครื่องอำนวยความสะดวกทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ความทันสมัยที่จะต้องอาศัยความเข้าใจ และต้องปรับสภาพให้เข้ากับสภาพองค์กรของตนเองอย่างทันถ่วงที และทันเหตุการณ์ไม่เช่นนั้นแล้ว ก็จะทำให้การพัฒนาองค์กรมีสภาพที่ตกยุคและล้าหลัง เชื่องช้ากว่าองค์กรอื่นๆ ซึ่งองค์กรจะเกิดการพัฒนาเจริญงอกงามไม่ได้เลย ถ้าหากโครงสร้างขององค์กรไม่มีความพร้อม สมบูรณ์ และแข็งแรงเพียงพอต่อการก้าวพัฒนาไปข้างหน้าในโลกยุคไอทีเพราะคู่แข่งในเวทีของโลกยุคสมัยใหม่มีอัตราการแข่งขันที่มีความสลับซับซ้อนอย่างหลากหลาย และปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาองค์กรวัดหรือองค์กรทางศาสนา คงจะไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าคุณภาพของบุคลากรในองค์กร และยังมีองค์ประกอบทางด้านอื่นๆ อีกด้วย เช่น ด้านการบริหารจัดการด้านทรัพยากร และด้านบุคลากร ซึ่งองค์กรจัดเป็นหน่วยงานทางสังคมที่มีเกิดขึ้นทั้งทางการถือกำเนิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเฉพาะองค์กรที่มนุษย์สร้างขึ้นมักเป็นองค์กรที่ใหญ่โต มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก การบริหารองค์กรระดับที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีความสลับซับซ้อนมากจะต้องมีการพัฒนา ส่งเสริม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง อย่างมีระบบเพื่อให้เกิดการปรับตัวตามสภาวะสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบข้างและเพื่อความเจริญมั่นคงและคงอยู่ขององค์กรสืบต่อไป นอกจากนี้การพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญขึ้น ถือได้ว่าเป็นเทคนิคขั้นสูงอย่างหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่จะก่อให้เกิดผลดีแก่องค์กรอย่างมาก ซึ่งในการพัฒนาองค์กรวัดนั้น

ก็จะต้องมีการพิจารณาการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับองค์กรวัดด้วย เพราะการพัฒนาจะต้องเผชิญกับการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัญหาด้านวัฒนธรรมขององค์กร ปัญหาด้านวัฒนธรรมของสังคม หรือประเทศ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม หรือการกระทบสิทธิส่วนบุคคลของคนจึงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นเหล่านี้ด้วย โดยที่การพัฒนาขององค์กรต้องได้รับการสนับสนุนจากสังคม ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ในการพัฒนาสังคมในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นสังคมใดจะขาดเสียไม่ได้เลย คือการสนับสนุน ส่งเสริมจากสังคมโดยรวมหากขาดการสนับสนุน และความร่วมมือแล้วองค์กรนั้นๆ อาจเกิดการสะดุดหยุดชะงักการพัฒนาลงได้ สถาบันวัดก็เช่นเดียวกัน วัดในพระพุทธศาสนาจะเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งทางกายภาพและชีวภาพได้นั้น สิ่งที่จะขาดเสียมิได้เลยนั้น ก็คือแรงสนับสนุนทางสังคมโดยเฉพาะการสนับสนุนสังคมระดับภาคชุมชน ระดับภาครัฐ และระดับภาคเอกชน ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับวัดทั้งยังคอยประสานสัมพันธ์ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันตลอดมา ผู้นำวัดหรือชุมชนจะต้องประสานความร่วมมือกันอย่างเอาใจใส่ในการที่จะทำให้เกิดความร่วมมือ และร่วมใจกันลงมือทำและพัฒนาสถาบันวัดให้เจริญรุ่งเรืองทันยุคทันสมัยเป็นที่นิยมเข้ากับกาลเวลา อันจะเป็นที่ยอมรับละเป็นประโยชน์กับสังคมชาวพุทธโดยรวม ซึ่งคุณลักษณะของแรงสนับสนุนทางโครงสร้าง คือ การสนับสนุนจะเกิดจากเครือข่ายโดยรวม ขนาดและความหนาแน่นของเครือข่าย ความถี่ของการติดต่อ ระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์กัน รวมถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และจำนวนของความสัมพันธ์ทางสังคม อีกทั้งคุณลักษณะของแรงสนับสนุนตามการทำหน้าที่ของบุคคลในสังคม หมายถึง การที่เครือข่ายทางสังคมได้ให้การสนับสนุนบุคคลในลักษณะของการกระทำ โดยบุคคลนั้นรับรู้ที่ตนเองได้รับการสนับสนุนที่มีปริมาณมากเพียงพอกับความต้องการของตนทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ โดยปกติกลุ่มทางสังคมจัดแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุตติภูมิ กลุ่มปฐมภูมิเป็นกลุ่มที่มีความสนิทสนมและมีสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเป็นการส่วนตัวสูงกลุ่มนี้ ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ส่วนกลุ่มทุตติภูมิ เป็นกลุ่มสังคมที่มีความสัมพันธ์ตามแผนและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ มีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของบุคคลในสังคมกลุ่มนี้ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มสังคมอื่นๆ ซึ่งในระบบแรงสนับสนุนทางสังคมถือว่ามีเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แหล่งของแรงสนับสนุนทางสังคมนั้นมีทั้งแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งทุตติภูมิ แรงสนับสนุนจากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง ซึ่งมีความสำคัญต่อการสนับสนุนและพฤติกรรมการผลักดันตนเอง เมื่อไปสู่การพัฒนาศักยภาพในความคาดหวังที่ตนต้องการของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแรงสนับสนุนทางอารมณ์ จาก

ผู้ใกล้ชิดสนิทสนม ส่วนแรงสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งทุติยภูมิถือว่าเป็นผู้ให้บริการทางสังคมและบุคลากรอื่นๆ เช่น ครู พระ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งมีความสำคัญในการสนับสนุนข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของโดจิ โนสุ (Dhogi Nozhu, 2009) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลาจากการวิจัย พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคมด้านการศึกษา คือ การอบรมให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและศีลธรรมแก่ประชาชน บทบาทที่ปฏิบัติรองลงมา คือ การอบรมให้เกิดความรู้ในพิธีกรรมต่างๆ แม้แต่การเข้าไปสอนในโรงเรียนก็เป็นการเข้าไปช่วยเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาอีกทางหนึ่ง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพประกอบที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านภาวะผู้นำด้านองค์กรและด้านการสนับสนุนทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านองค์กร สามารถทำนายระดับการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติร่วมกันได้ ร้อยละ 76.80

4. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านองค์กรและด้านการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาวัด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ปัจจัยพื้นฐานของเจ้าอาวาส

1.1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เจ้าอาวาสให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการวัด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ในส่วนของการปกครองและการประชุมคณะสงฆ์ประจำปี ของจังหวัด ควรมีการวางนโยบายการใช้เทคโนโลยีของทุกวัด ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร เพื่อรับข้อมูลในการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ และเพื่อให้ทุกวัดได้ปรับตัวอย่างทั่วถึง จึงควรจัดทำการศึกษาถึงบทบาทการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในงานบริหารเชิงพุทธ

1.1.2 ปัจจัยด้านองค์กร พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพผลงานจากการปฏิบัติงานของวัด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นเป็นกระบวนการสำคัญที่มีผลต่อการผลักดันองค์กรให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดขึ้นไว้ นับเป็นการถ่ายทอดเชื่อมต่อกับความต้องการขององค์กรไปสู่เป้าหมายการทำงานของพระสงฆ์แต่ละบุคคล และเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่จะทำให้เจ้าอาวาสได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน และสมรรถนะของแต่ละบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเจ้าอาวาสและผู้ปฏิบัติงานในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของงานร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าอาวาสและพระสงฆ์

1.1.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาครัฐให้การสนับสนุนวัดด้านงบประมาณ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ทั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากหน่วยงานตรวจสอบ ซึ่งได้มีข้อทักท้วงถึงการตั้งงบประมาณอุดหนุนให้แก่วัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งว่าเป็นโครงการที่ไม่ใช้ภารกิจที่อยู่ใน

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวัดยังไม่มีระเบียบหลักเกณฑ์หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการควบคุมการใช้จ่ายเงินอุดหนุนที่ได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้วัดได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณเพิ่มขึ้นวัดควรมีโครงการใช้เงินที่เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

1.2 การบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

1.2.1 ด้านสาธารณูปการ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและไวยาวัจกรเพื่อดูแลและร่วมพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาฝ่ายฆราวาสและส่วนอื่นได้มีส่วนร่วมออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด แทนที่ผู้ร่วมพัฒนาจะคอยรับนโยบายจากเจ้าอาวาสอย่างเดียวซึ่งเป็นความคิดที่ไม่หลากหลาย จึงควรจัดทำการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมวางแผนนโยบายการบริหารจัดการวัดในแนวร่วม เพื่อวัดระดับความต้องการของสังคมโดยส่วนมาก

1.2.2 ด้านการปกครอง พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการประชุมบุคลากรวางแผนงาน เพื่อพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นและความมีใจใฝ่ต่อแนวทางวัดผลของเนื้องานของวัดตนเอง จึงควรจัดทำการศึกษาโดยให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาวัดที่มีวาระการประชุมประจำเดือนตลอดทั้งปีพร้อมทั้งการประเมินผลงานอย่างจริงจัง

1.2.3 ด้านการศาสนศึกษา พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการจัดห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธ ศาสนาภายในวัด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ความไม่เป็นที่เข้าใจหรือดึงดูดใจและหนังสือของวัดมีสภาพเก่าไม่ทันสมัย และเพื่อให้ทันสมัยขึ้นควรจัดให้มีการนำหนังสือสมัยใหม่เข้ามาทั้งมีการบริการด้วยระบบสารสนเทศในแนวสมัยใหม่ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต และเครื่องอำนวยความสะดวกด้านถ่ายเอกสารไว้คอยบริการ จึงควรจัดทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจด้านห้องสมุดประจำวัดเพื่อค้นหาข้อถกเถียงที่คนส่วนมากต้องการแล้วนำมาประเมินแผนพัฒนา

1.2.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมกองทุนเพื่อจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ควรมีความจริงจัง ตรงไปตรงมาหากมีนวัตกรรมด้านศิลปะและอาชีพใหม่ๆเข้ามาในชุมชน ควรมีการกระจายข่าว กระจายงานอย่างเป็นธรรม ไม่มีการ

เลือกเจาะจงเฉพาะญาติพี่น้องหรือคนที่ตนคุ้นเคย จึงควรจัดทำการศึกษาด้านความโปร่งใส และเกณฑ์การกระจายสิทธิผู้เข้าร่วมในชุมชนอย่างมีหลักเกณฑ์

1.2.5 ด้านการเผยแพร่ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร หรือสาระธรรมอันดีงามทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการรณรงค์ให้ผู้อุปถัมภ์พิเศษให้มามีส่วนร่วมในการร่วมสนับสนุนทุน ทางด้านการรณรงค์ ด้านข่าวทางสาระธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้กลยุทธ์เชิญชวนว่าการ ทำบุญทางด้านการกระจายข่าวนี้ ก็มีความสำคัญมากไม่ต่างไปจากการถวายทานและร่วม บริจาคสร้างถาวรวัตถุในด้านอื่น ฉะนั้น จึงควรจัดทำการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการ กระทำบุญและความดีที่หลากหลาย โดยเน้นด้านอาสาเพื่อการปกป้องพระพุทธศาสนา

1.2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการสร้างเครือข่าย แนวนร่วมอาสาสมัคร จิตอาสา เพื่อคอยส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ที่มีความโดดเด่นด้านมีใจใฝ่ปกป้องรักษาศักดิ์ต่อพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นตัวอย่างและให้กำลังใจ กระตุ้นให้ประชาชนทุกภาคส่วนมองเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการช่วยกันร่วม ปกป้องพระพุทธศาสนา โดยให้ประชาชนมีความใส่ใจ รู้สึกสำนึกในความเป็นชาวพุทธ และเป็น การให้กำลังใจผู้ที่ทำความดีในวิถีทางแห่งชาวพุทธอย่างไม่ควรมองข้าม จึงควรทำการศึกษา เพื่อประเมินถึงความใส่ใจร่วมรับผิดชอบและใจใฝ่ปกป้องของพุทธศาสนิกชนไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงอิงกลุ่ม และการร่วม ประเมินความคุ้มค่าในก่อสร้าง และเล็งเห็นประโยชน์จริงของการพัฒนาด้านกายภาพของวัดใน กรุงเทพมหานครเชิงรูปธรรมโดยการเทียบเคียงการบริหารจัดการวัดอย่างได้มาตรฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาถึงการประเมินถึงมวลความรู้ทางศาสนาโดยรวมของ พุทธศาสนิกชน ในกรุงเทพมหานครเพื่อให้ทราบถึงคุณภาพของบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ว่ามีผลสัมฤทธิ์ ที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้โดยสถิติ ไม่ใช่เพียงความคิดแบบคาดการณ์ซึ่ง ผลที่สัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งประชาชนชาวพุทธได้รับและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็น ปกติวิสัยโดยตัดความเป็นหลักการออกไปบางส่วน

2.3 ควรมีการศึกษาจุดเด่นและจุดด้อยของปัจจัยด้านผู้นำและด้านการ สนับสนุนทางสังคม อย่างละเอียดเชิงลึกต่อวัดที่มีบริบทที่มีความใกล้เคียงกัน รวมถึงภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- บัญญัติ บรรพบุรุษ. (2552). การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัด จังหวัดอ่างทอง. ใน การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญมา คุณสมปโน. (2548). คู่มือพระอุปัชฌา. กาญจนบุรี: ธรรมเมธี.
- พระณัฐธิน จินตนา. (2553). ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของเจ้าอาวาส และของผู้นำชุมชนต่อการบริหารจัดการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดหน้าพระธาตุและชุมชนวัดกลาง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระมหากิตติทัศน์ นามนธ์. (2554). การศึกษารูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนในจังหวัดอุดรธานี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์. (2549). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาสมพร มีชัย. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม. ใน สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาเสกสรรค์ แก้วทรัพย์. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์.
- พระวิรุติ สานันท์. (2556). การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดหนองพลวง ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

- พระสุวัฒน์ สุวทมนโน. (2556). บทบาทของเจ้าอาวาสต่อการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนในอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ เดชไผ่. (2552). แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นเขตปลอดอบายมุขด้วยหลักพุทธธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานพระพุทธศาสนา. (2554). รายงานการประชุมคณะกรรมการ ฝ่ายบูรณะและพัฒนา วัดกองพุทธศาสนสถาน พ.ศ. 2554, ครั้งที่ 2/2554. 8 มิถุนายน 2554.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). ข้อมูลพระสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- Dhogi Nozhu. (2009). Social Science for Development. New York: American Book Company.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Education and Psychological Measurement. Boston: Houghton Mifflin.